

підходами до проведення аудиторних занять. Розглянемо можливості використання окремих елементів самоосвіти студентів у процесі навчання.

- *Доаудиторна робота.*
 - Первинне опрацювання теоретичного матеріалу (на основі матеріалу лекцій, аналізу підручників, посібників, періодичних видань).
 - Актуалізація та систематизація знань і вмінь за курс математики середньої школи (відповідно до тематики заняття).
 - Розгляд програмного матеріалу, що виноситься на самостійне опрацювання (супутня тема, більш детальне, поглиблене вивчення деяких аспектів розглядуваної теми).
 - Самостійна підготовка: виконання завдань (індивідуальних та групових), передбачених до занять з елементарної математики і методики навчання математики.
- *Аудиторна робота.*
 - Використання різних видів самостійної роботи. Їх вибір обумовлюється метою заняття (актуалізуючі, навчаючі, контролюючі, систематизуючі, тренувальні самостійні роботи тощо), специфікою розглядуваної теми, рівнем підготовки студентів.
 - Комплексне застосування доаудиторної підготовки.
- *Післяаудиторна робота.*
 - Виконання домашніх завдань (різні види, вибір яких визначається місцем і значенням даної теми для подальшого вивчення математики) на основі доаудиторної та аудиторної роботи.

Хоча діяльність студентів спрямована на самостійне оволодіння знаннями та вміннями (до і після аудиторної роботи) і включає в себе вагомий частку їх власного внеску, проте вона так само, як і робота аудиторна, повинна бути організованою і керованою викладачем. Тільки у випадку аудиторної роботи викладач безпосередньо впливає на перебіг процесу засвоєння знань, контролює, коректує в разі потреби, а під час здійснення самонавчання це керівництво є опосередкованим. Воно стає можливим лише за рахунок підготовлених методичних рекомендацій, систем вправ і завдань. З метою узагальнення, систематизації, поглиблення знань, вироблення вмінь застосовувати набуті знання в стандартних та нестандартних ситуаціях нами розроблено систему спеціальних завдань, виконання яких потребує виявлення творчості, нетрадиційного підходу.

Задача формування творчої особистості майбутнього вчителя розв'язується не тільки окремими прийомами, а системою, комплексом методів, прийомів, засобів, які водночас сприяють підвищенню ефективності та оптимізації процесу навчання. Нами розглянуто лише один із можливих напрямків вирішення проблеми формування творчої особистості майбутнього вчителя – включення елементів самоосвіти в процес навчання. Пошук і дослідження інших шляхів у розв'язанні цієї проблеми – важливе завдання сучасної педагогічної науки.

Анотація. Москаленко О.А., Черкаська Л.П., Коваленко О.В. Деякі шляхи формування творчої особистості майбутнього вчителя математики. Розглядається один із напрямків формування творчої особистості студента: включення елементів самоосвіти в процес навчання загалом, елементарної математики і методики навчання математики зокрема.

Ключові слова: самостійна навчальна діяльність, самоосвіта, особистість майбутнього вчителя, пізнавальна активність студентів.

Аннотация. Москаленко О.А., Черкасская Л.П., Коваленко Е.В. Некоторые пути формирования творческой личности будущего учителя математики. Рассматривается одно из направлений формирования творческой личности студента: включение элементов самообразования в процесс обучения в целом, элементарной математике и методике обучения математике в частности.

Ключевые слова: самостоятельная учебная деятельность, самообразование, личность будущего учителя, познавательная активность студентов.

Summary. Moskalenko O., Cherkas'ka L., Kovalenko O. Some ways of creating a future of creative mathematics teacher. Considered one of the lines forming a creative personality of a student: the inclusion of elements of self-education in the learning process as a whole, elementary mathematics and mathematics teaching methods in particular.

Key words: independent learning activities, self-education, the future teacher personality, cognitive activity of students.

Л.Й. Наконечна

Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського, м. Вінниця

ПРОВІДНІ МОТИВИ ТА ШЛЯХИ СТИМУЛЮВАННЯ МОТИВАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

Мотиви є важливим фактором формування самостійності та творчості студентів. Науковці стверджують, що від мотивів навчальної діяльності, від ставлення студентів до процесу навчання

значною мірою залежить успішність підготовки фахівця. Зокрема, В.М. М'ясищев зазначав, що існує прямий зв'язок між ставленням до навчання та рівнем сприйняття матеріалу. При активно-позитивному ставленні спостерігають надійність засвоєння матеріалу, при байдужому ставленні - ненадійність сприйняття. Негативне ставлення спричиняє середні результати відтворення. Чим вища мотивація навчальної діяльності, тим ця діяльність є результативнішою.

Психологи виділяють мотиви пізнавальні та соціальні. До пізнавальних мотивів належать такі: бажання оволодіти новими знаннями, інтерес і позитивне ставлення до процесу пізнання, в тому числі самостійної пізнавальної діяльності, орієнтація на результат пізнання та спосіб отримання знань, інтелектуальна активність, прагнення до самоосвіти, тощо. До соціальних мотивів відносять наступні: почуття обов'язку, престижність, бажання завоювати авторитет, отримати вищу освіту та інші. Розвитку самостійності та творчості найбільше сприяють пізнавальні мотиви. Потреба в професійному зростанні є найбільш вагомим для особистості. Вона підпорядковується мотивам навчальної діяльності та реалізується через систему життєвих і виробничих ситуацій.

Щоб з'ясувати провідні мотиви пізнавальної діяльності майбутніх учителів математики нами проведено опитування у вигляді анкети серед студентів напряму підготовки „Математика” Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Всього в опитуванні були задіяні 168 студентів.

Проведене опитування показало, що серед мотивів навчальної діяльності головними для студентів є мотиви майбутньої професійної діяльності та матеріальні. Більшість опитаних вважає, що вчитися краще варто для того, щоб ґрунтовніше підготуватися до майбутньої професійної діяльності (63% першокурсників, 46% студентів другого курсу, 40% студентів третього та 52% студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”). Значна частина респондентів (зокрема, 27% першокурсників, 36% студентів другого та 53% студентів третього курсів, 31% студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”) відповіли, що намагаються вчитися краще для того, щоб отримувати стипендію.

Незначна кількість студентів обрали відповіді, які вказують на переважання мотивів самоствердження. Варіанти відповіді „Відчувати себе впевненіше в групі” та „Щоб батьки були задоволені” обрав кожний десятий студент. Бачимо, що лише в половині опитаних студентів переважають професійні мотиви пізнавальної діяльності. Зокрема, несподіваним є те, що відсоток студентів з відповідною мотивацією на першому курсі вищий, ніж серед студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”.

Підтвердженням останнього висновку є і відповіді студентів на запитання анкети „Які предмети варто вивчати в повну силу?”. Половина студентів першого та другого курсів, 56% студентів третього курсу та 54% студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст” вважають, що це ті предмети, знання з яких явно стануть у нагоді в професійній діяльності. На це ж запитання відповідь „Лише ті предмети, які Вам цікаві”, яка вказує на пізнавальні мотиви діяльності, обрала десята частина студентів першого курсу, біля третини студентів другого та третього курсів та 28% студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”.

Варіант відповіді „Ті предмети, які викладають вимогливі викладачі”, який на першому та третьому курсі не обрав жоден студент, а на другому та п'ятому – відповідно двадцять та десята частина респондентів, вказує на те, що на старших курсах частина студентів у своїй діяльності керуються мотивами уникнення невдач. Є й незначна кількість студентів (2% від загалу), які відповіли, що немає жодного предмета, який варто вчити в повну силу.

Цікавою, на нашу думку, є динаміка вибіркового ставлення студентів до вивчення предметів, які викладаються в університеті. 38% студентів першого курсу вважають, що в повну силу варто вивчати всі предмети. На другому курсі таких студентів виявилось 16%, на третьому - 12%, а на п'ятому курсі – лише 7%. Бачимо, що на першому курсі більшість студентів намагаються вивчати в повну силу або предмети, які дійсно стануть у нагоді в професійній діяльності, або всі. Відсоток студентів освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”, які намагаються вивчати в повну силу всі предмети досить низький. Більшість випускників віддають перевагу предметам, які, на їхню думку, або стануть у нагоді в професійній діяльності, або їм цікаві.

Як бачимо, результати проведеного дослідження демонструють необхідність пошуку шляхів підвищення пізнавальної мотивації студентів. Зокрема, перед викладачем стоїть завдання забезпечити високий рівень мотивації вивчення як кожної теми, так і дисципліни в цілому. Для цього варто вивчення кожної теми розпочинати зі з'ясування й усвідомлення студентами її значення для засвоєння даної чи інших дисциплін, у майбутній професійній діяльності, демонструвати новизну навчального матеріалу та його зв'язок із раніше вивченим, використовувати яскраві приклади та факти в процесі викладу нового матеріалу, історизм, зв'язок знань із долею людей, які їх відкрили, тощо.

У рамках дослідження з'ясовано, що мотивацію пізнавальної діяльності студентів стимулює професійно спрямоване викладання фахових дисциплін. Оскільки за такого викладання студенти усвідомлюють значення кожної дисципліни, теми для майбутньої професійної діяльності. Для цього

професійно-зорієнтованим має бути не лише зміст, а й процес навчання, щоб студенти набували досвіду педагогічної діяльності, удосконалювали свою професійну компетентність не лише під час педагогічної практики, а впродовж усього навчання в університеті, починаючи з першого курсу.

Вважаємо, що форми та методи навчання студентів, що активізують аудиторну та позааудиторну пізнавальну діяльність студентів, виступають важливою умовою формування мотивації навчання студентів. Зокрема, позитивний вплив на розвиток мотивації студентів мають рольові ігри, інтерактивні технології, проблемне навчання, робота в малих групах, використання історичного матеріалу, нестандартних задач.

На розвиток мотиваційної сфери студентів впливає освітня система навчального закладу, в тому числі організація навчального процесу, атмосфера та матеріально-технічне забезпечення ВНЗ, науково-методична та виховна діяльність кафедри, інституту, університету. Зокрема, в рамках проведеного нами дослідження виявлено, що в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу підвищується мотивація пізнавальної діяльності студентів завдяки систематичному контролю їхніх знань та умінь, модульному підходу до побудови змісту навчання та накопичувальній системі оцінювання різних видів навчальної діяльності студентів, у тому числі їхньої самостійної роботи. Оскільки в умовах кредитно-модульної системи на початку вивчення дисципліни студент знайомиться з модульною структурою навчального матеріалу, основними темами, які входять в окремий модуль, з переліком видів навчальної діяльності, які потрібно виконати, та з розподілом балів за різні види робіт. Це дає студенту можливість уявити та усвідомити близькі, середні та віддалені перспективи навчання, що посилює його старання в отриманні знань, умінь і навичок.

Окрім того, накопичувальна система оцінювання підвищує об'єктивність оцінки, усуває розбіжності між самооцінкою студента й оцінкою викладача, ставить студента в такі умови, що кожна оцінка для нього набуває особистісного змісту. Таким чином навчання стає більш осмисленим і важливим для особистості. Студент самостійно обирає пріоритети в навчанні, визначає які предмети, теми, види навчальної діяльності для нього є більш важливими, які менш важливими, розподіляє у відповідності до визначених пріоритетів свої зусилля в навчанні.

Важливим чинником, який впливає на мотиваційну сферу студентів, є якісне дидактичне забезпечення навчального процесу (підручниками та посібниками як у паперовому, так і електронному вигляді, конспектами лекцій, методичними матеріалами до семінарських, практичних, лабораторних занять, курсового та дипломного проектування, практики та самостійної роботи студентів; комп'ютерним програмним забезпеченням навчальних дисциплін, наочними навчальними посібниками (схемами, діаграмами, стендами, слайдами тощо); завданнями для проведення модульного, тестового та підсумкового контролю тощо).

Анотація. Наконечна Л.Й. Провідні мотиви та шляхи стимулювання мотивації пізнавальної діяльності майбутніх учителів математики. Представлено результати дослідження провідних мотивів пізнавальної діяльності майбутніх учителів математики. Розглянуто шляхи стимулювання мотивації пізнавальної діяльності студентів.

Ключові слова: провідні мотиви пізнавальної діяльності, майбутній учитель математики. ...

Аннотация. Наконечная Л.Й. Ведущие мотивы и пути стимулирования мотивации познавательной деятельности будущих учителей математики. Представлены результаты исследования ведущих мотивов познавательной деятельности будущих учителей математики. Рассмотрены пути стимулирования мотивации познавательной деятельности студентов.

Ключевые слова: ведущие мотивы познавательной деятельности, будущий учитель математики.

Summary. Nakonechna L. Leading motives and motivation by encouraging future learning of mathematics teachers. The results of investigation of motives for learning of future teachers of mathematics. The ways of stimulating motivation learning of students.

Key words: leading reasons of cognitive activity, the future teacher of mathematics.

О.О. Одінцова

кандидат фізико-математичних наук, доцент
oincube@yahoo.com

Н.О. Микитенко

natalusk@meta.ua,

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, м. Суми

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Задачі, з якими приходиться мати справу в повсякденній практиці, є різноманітними. В умовах ринкових відносин серед безлічі можливих варіантів потрібно відшукувати найкращі в